

Nr 366.

Av herr **Gavelin m. fl.**, om viss ändring i gällande bestämmelser angående disposition av fonden för vissa stödåtgärder inom malmkommunerna.

Vid 1938 års riksdag beslöts på Kungl. Maj:ts förslag avsätta en fond på 3 miljoner kronor för vissa stödåtgärder inom malmkommunerna i Norrbotten att användas vid framtida arbetsinskränkning. Medlen skulle tagas ur den vinst staten erhöll från Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB), och motiverades förslaget med att staten såsom hälftendelägare i malmbolaget vore i viss mån ansvarig för produktionspolitiken vid gruvorna. Det erinrades i propositionen vidare, att »då det ekonomiska stödet åt kommunerna icke finge ha karaktären av extraordinärt skatteutjämningsbidrag, varemot principiella invändningar kunde riktas, skulle bidraget bindas vid bestämt ändamål, nämligen vissa förbättringar i de sociala hjälpåtgärderna. Vid utformningen av dessa åtgärder skulle iakttagas, att de strängt begränsades till att avse en sådan förbättring i omvårdnaden om de arbetslösa, som staten i arbetsgivarställning hade anledning att främja».

Vid 1939 års riksdag fastställdes de grundlinjer för disposition av fonden i fråga, vilka utarbetats av särskild sakkunnig. De antagna bestämmelserna överlämnas direkt till utskottet.

I följd av det partiella stoppandet av sjöfarten på svenska östersjöhamnar har malmskeppningen från LKAB:s gruvor i Norrbotten över Luleå helt upphört, vilket föranlett inskränkning i arbetet med en dag i veckan för gruvarbetarna från den 1 januari i år. Detta innebär minskad inkomst med mer än en sjättedel, ty under vecka då helgdag infaller skall ändå den återstående arbetstiden minskas med en dag. I anledning av denna utveckling med minskad inkomst för gruvarbetarna under dessa svåra tider uppvaktade gruvindustriarbetarförbundets styrelse och representanter för berörda avdelning och kommuner statsrådet och chefen för finansdepartementet och arbetsmarknadskommissionen i slutet av förra året med hemställan om bidrag ur denna 3-miljonersfond för att minska det inkomstbortfall arbetsinskränkning innebär. Framställningen grundar sig på punkt 10 i dispositionsbestämmelserna för fonden. Regeringen har i dagarna meddelat gruvarbetarna och kommunerna att på grund av vissa principuttalanden, bland

annat att arbetsveckan bör vara nedsatt till tre dagar, innan bidrag kunde medgivas, framställningen icke kan bifallas.

Denna 3-miljonersfond uppkom på grund av den stora arbetslösheten bland gruvarbetarna i Norrbotten under förra hälften av 1930-talet, då arbetstiden vid bottenläget var nere i 10 skift i månaden. Vi torde väl knappast behöva numera diskutera om att komma i samma läge som då. En arbetstidsinskränkning på tre dagar är väl otänkbar hädanefter med tanke på talet och kravet om full sysselsättning. Det är därför allt mera påtagbart, att förutsättningarna för anlitaandet av fondmedlen för angivet syfte i framtiden inte bli synnerligen stora med nuvarande bestämmelser.

Med utgångspunkt från att den nuvarande arbetsstyrkan i de båda gruvfälten Kiruna och Malmberget icke är större än vad som kan anses som erforderligt för gruvbrytningen den närmaste framtiden efter fredsslutet kommer man väl knappast i det läget, att någon större arbetslöshet bland gruvarbetarna behöver förekomma.

Nedanstående tabell visar åldersfördelningen för närvarande bland gruvarbetarna, tillhörande avdelningarna i Norrbotten.

ålder 65—61 år	födda 1880—1884	127 stycken
» 60—56 »	» 1885—1889	191 »
» 55—51 »	» 1890—1894	245 »
» 50—46 »	» 1895—1899	330 »
» 45—41 »	» 1900—1904	417 »
» 40—36 »	» 1905—1909	465 »
» 35—31 »	» 1910—1914	436 »
» 30—26 »	» 1915—1919	288 »
» 25—21 »	» 1920—1924	174 »
» 21 »	» 1925 och senare	47 »

Summa 2 720 stycken

Skulle emellertid frågan uppkomma om en varaktig reducering av arbetsstyrkan bör en sådan åtgärd icke avse förflyttning av de yngre årgångarna arbetare, vilka f. n. äro onormalt små vid ifrågavarande gruvor. En mera framkomlig väg vore att förtidspensionera de äldre arbetarna och bereda dem hjälp på ett eller annat sätt, antingen genom höjda pensioner eller lättare arbete tills inträdande pensionsålder. Med nuvarande bestämmelser för disposition av 3-miljonersfonden har Kungl. Maj:t ingen möjlighet att i sådant syfte bevilja bidrag ur fonden. Om denna fond kunde disponeras av Kungl. Maj:t utan några särskilda av riksdagen beslutade detaljbestämmelser för dess användning med undantag av att den skulle vara till hjälp för malmkommunerna och dess gruvarbetare vid inskränkt gruvdrift vore det säkert möjligt att finna vägar för en rationellare användning av fonden.

Med hänvisning till ovan anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte vidtaga en sådan förändring i bestämmelserna för disposition av 3-miljonersfonden för vissa stödåtgärder inom malmkommunerna, att Kungl. Maj:t beredes möjlighet att efter framställning från malmkommunerna och LKAB:s arbetare på ett mera obundet sätt än som nu är fallet disponera densamma, t. ex. till förstärkning av pensioner till äldre arbetare, som förtidspensioneras, eller andra åtgärder, som kunna tillgripas för att minska driftinskränkningarnas ekonomiska återverkan på gruvarbetarna och deras familjer.

Stockholm den 23 januari 1945.

J. O. Gavelin.

O. W. Lövgren.

Ivar Jansson,
Kalix.